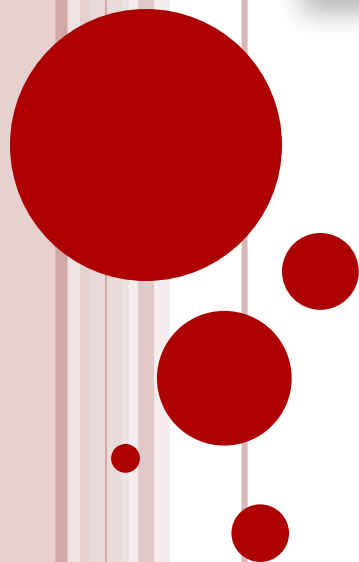

ШӘҮКӘТ ГАЛИЕВ ШИГЫРЬЛӘРЕН РУС МӘКТӘБЕНЕҢ

ТАТАР ТӨРКЕМНӨРЕНДӘ ӨЙРӘНҮ. 5 – 11 НЧЕ

СЫЙНЫФЛАР.

МЭКТЭП ПРОГРАММАСЫНДА ШӘҮКӘТ ГАЛИЕВ ИЖАТЫ

5 НЧЕ СЫЙНЫФ: ШӘҮКӘТ ГАЛИЕВ. “АЛТЫН КУЛЛАР”, “ХӘЗИНӘ”, “ТЕЛЛӘР БЕЛҮЧЕ КАЛӘМ”, “МАГНИТОФОН ОНЫТМЫЙ”, “САУМЫСЕЗ, АРЫШЛАРЫМ!” 3 СӘГ.

ЯТЛАУ ӨЧЕН: “ХӘЗИНӘ”, “МАГНИТОФОН ОНЫТМЫЙ” ШИГЫРЬЛӘРЕ ТӘКЪДИМ ИТЕЛӘ.

6 НЧЫ СЫЙНЫФ: ШӘҮКӘТ ГАЛИЕВ “САУМЫСЕЗ, АРЫШЛАРЫМ!” 1 СӘГ.

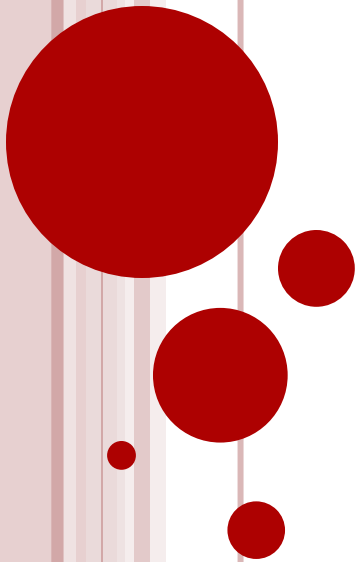
8 НЧЕ СЫЙНЫФ: ШӘҮКӘТ ГАЛИЕВ. ИЖАТЫ ТУРЫНДА БЕЛЕШМӘ. “ӘТКӘЙГӘ ХАТ”. 2 СӘГ.

ЯТЛАУ ӨЧЕН, “ӘТКӘЙГӘ ХАТ” (ӨЗЕК) ТӘКЪДИМ ИТЕЛӘ.

11 НЧЕ СЫЙНЫФ: БАЛАЛАР ӘДӘБИЯТЫ. ШӘҮКӘТ ГАЛИЕВ ИЖАТЫ. “УРМАН КҮЧӘ УРАМГА”, “БАГАНА”. 2 СӘГ.

ТӨРКЕМЛЭҮ:

1. **Традицион метод белэн укыту.**
2. **Ижади үсеш технологиясе.**
3. **Яңа педагогик технологияләр кулланып укыту.**

1 нче дәрес. Ш. Галиевнең биографиясе. “Алтын куллар” шигыре.

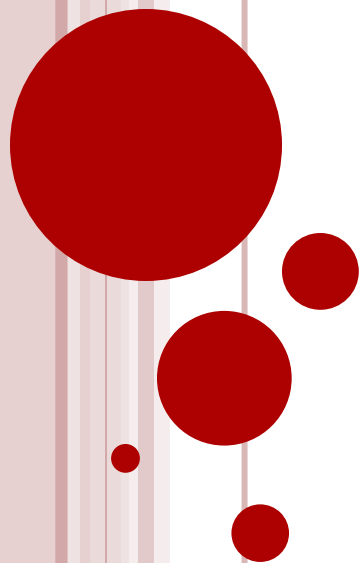
1. “Алтын куллар” шигыре өстендә эш:

- строфадан - строфага анализ бирү, сурәтләү чараларын билгеләү;
- шигырь төзелешенә хас үзенчәлекләр: кыска дүртыюллыклар, халык әдәбиятында кебек аваздаш рифмалар.

2. Нәтижә чыгару: безнең бәхетебез – безнең кулларда.

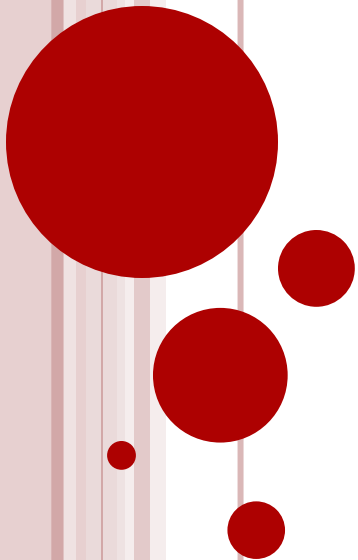
ИЖАДИ ҮСЕШ ТЕХНОЛОГИЯСЕ

**5 нче сыйныфта Шәүкәт
Галиевнең “Хәзинә” шигырен
өйрәнү.**

ДЭРЭС МАКСАТЫ:

Китапханэлэр тарихы белэн таныштыру, шигырьне дөрес итеп, аңлап укуларына ирешү, дөрес уку күнекмэлэрен камилләштерү, китап укуга кызыксыну тәрбиялөү.

УКУ МАКСАТЫН КУЮ:

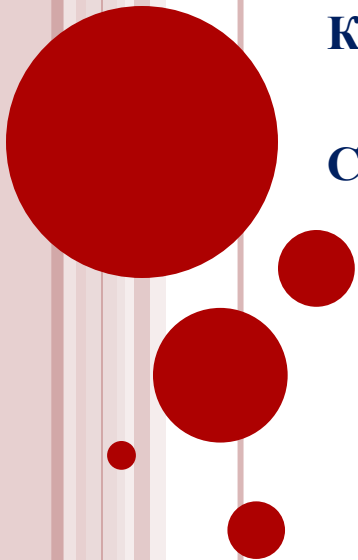
Төркемнәрдә тикшерегез:

Китапханәләр нигә кирәк?

Китап нәрсә ул?

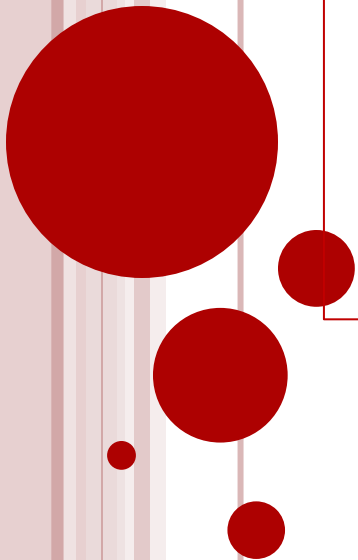
Кеше ни өчен китап укырга тиеш?

Син китап жыяр идеңме, әллә алтын – көмешме?

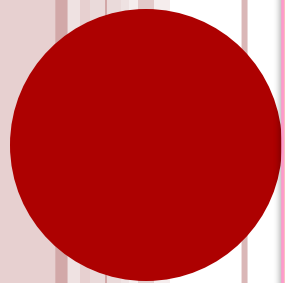
Үз – үзеңә бәя кую.

Дәрестә башкарылган һәр күнекмәне үтәгәннән соң бәя
куела.

**Китап уку — иң яхшы белем
алу.**

УКУ МӘСЬӘЛӘСЕН ЧИШҮ.

1. Төркемнәрдә тикшерегез:

- “Хәзинә” шигырен уку.

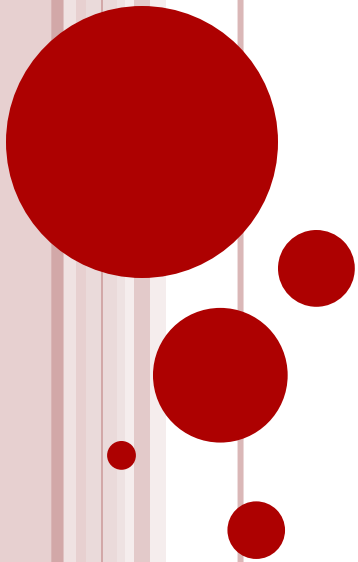
- Сөз бу сүзләргә ничек аңлайсыз: *хәзинә, бакканнар, мөгаен, борын – борыннан?*

хәзинә - байлык, богатство, бакканнар – караганнар, мөгаен – наверное, борын – борыннан – давным – давно.

Сораулар:

- Хэзинэне ничек эзлэгэннэр?**
- Хэзинэ нэрсэ ул?**
- Китапханэдэ нинди хэзинэ бар?**

Үз – үзөңө бәя кую.

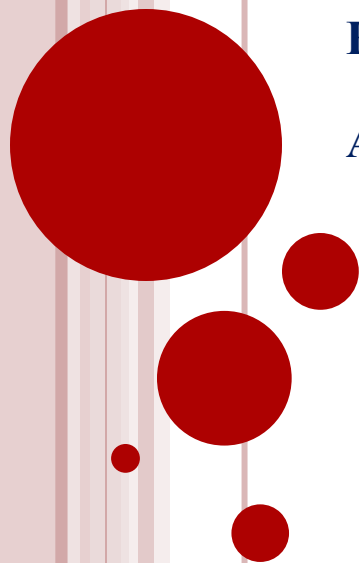
ТУБЭНДЭГЕ МЭКАЛЬЛЭРНЕЦ МЭГЪНЭСЕН АЧЫКЛАГЫЗ:

Китап – белем чишмэсе.

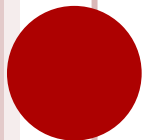
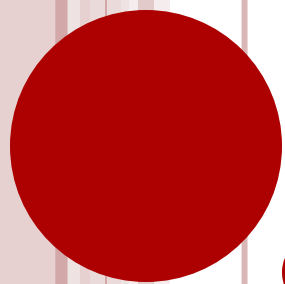
Китап – тормыш көзгесе.

Китапсыз йорт – кошсыз урман.

Алтын жирдэн табыла, акыл – китаптан.

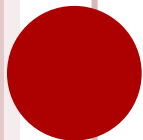
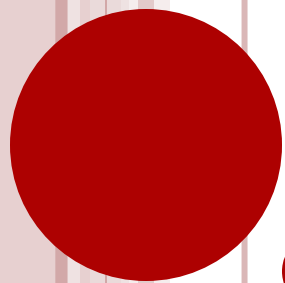
Үз – үзеңә бәя кую.

**- Китап – якын дус, дилэр. Моны
ничек аңлайсыз?**

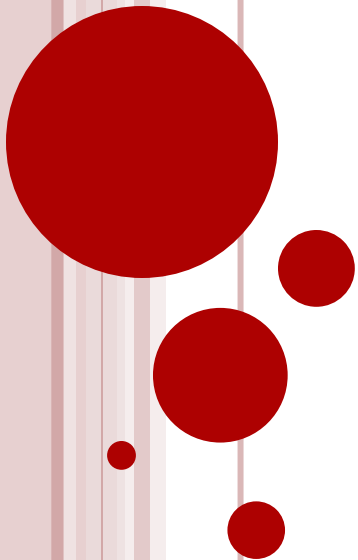
- Китапның дошман булуы мөмкинме?

Үз – үзеңә бәя кую.

**Эгэр китап сөйлөшө белсэ, ул үзенең укучыларынан
нинди кагыйдэлэрне үтәүне катгый таләп итәр иде
икән? Дәфтәрләрегезгә языгыз.**

КАГЫЙДЭЛЭР ҮРНЭГЕ:

**-Зинһар өчен, пычрак кул белән
ТОТЫНМАГЫЗ:**

**башка китап укучылар мине кулларына
алсалар, миңа оят булачак.**

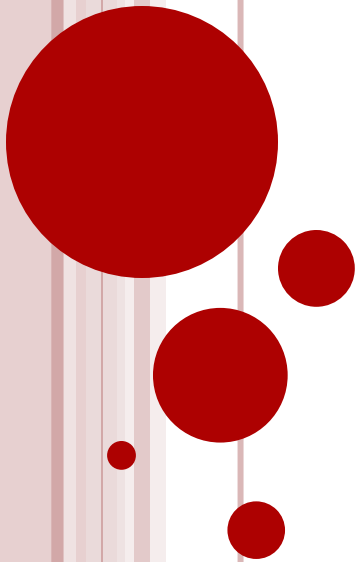
**-Мине ручка белән сызгаламагыз – бу
килешми.**

-Битләремне бөкләмәгез.

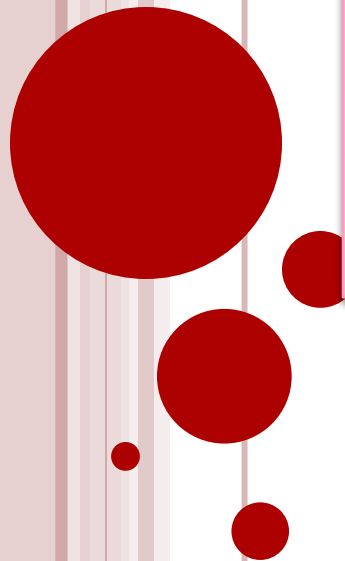
-

РЕФЛЕКСИЯ.

- Бүгөн дэрестә без нинди шигырь укыдык?
- Шагыйрь китапханәне ни өчен хәзинә дип атый?
- Китапны ничек сакларга кирәк?

Үз – үзеңә бәя кую.

3 нче дӱрес. “Саумысез, арышларым!”. Методик киңӱшлӱр.

- 1. Өлешлӱргӱ бӱлӱ: лирик геройныӱ туган ягын сагынып кайтуы, юксынуы һәм икмӱкнеӱ кадере белӱ.**
- 2. Хиснеӱ сӱбӱбен билгелӱ.**
- 3. Строфадан - строфага хиснеӱ үзгӱрӱен, тулылануын кӱзӱтӱ.**
- 4. Шигырьнеӱ темасын билгелӱ: туган жирдӱн аерылган лирик геройныӱ сагыну хислӱре.**

“ТУГАН ТЕЛЕМ – ИРКӘ ГӨЛЕМ”.

Әдәби – музыкаль кичә.

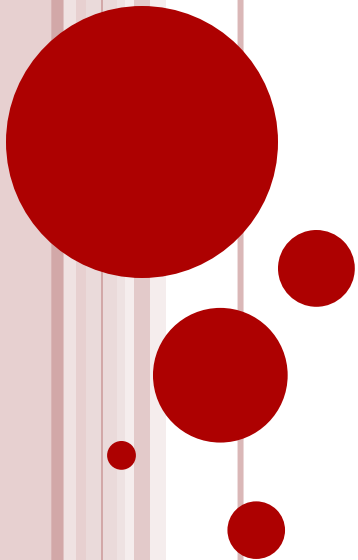
... Күрсәң иде малайның

Ничек гажәпләнгәнән:

-Кара әле, яшь чакта

Мин татарча белгәнмен?!

“Магнитофон онытмый...”

“ӘТКӘЙГӘ ХАТ” ПОЭМАСЫ. 8 НЧЕ СЫЙНЫФ. (2 СӘГ.)

Максат: анализ аша әсәрдә шагыйрь тормышын, хис – омтылышларының изгелеген, әсәрне тәәсирле иткән сәнгатьчә алымнарны танып белү.

1. Солдат хатларын күрсәтү.
2. Ш. Галиевнең әтисенең хатларыннан өзекләр уку.
3. “Минем беренче гомерем” – автобиографик әсәр. Өзекләр уку.
4. Поэманы уку.
5. Текстуаль план төзү, әчтәлек сөйләү.
6. Лирик геройга характеристика.
  - лирик геройны характерлый торган юлларны уку;
  - әтисе турында сөйләшү;
  - лирик герой өчен хас сыйфатлар.
7. Әңгәмә.
8. Сурәтләү чараларын билгеләү.
9. Ни өчен поэма” Әткәйгә хат” дип атала?

1. Төркемнәргә бүленү.
2. Төркемнәр чыгышы: А) Балалар әдәбияты, төрләре. Ә) Балалар шагыйрьләре һәм шигырьләре.
3. Биремнәр: а) “Урман күчә урамга” шигырен анализлау, автор әйтергә теләгән фикерне ачыклау. ә) “Багана” шигырен анализлау, сынландырулар нинди максаттан кулланылуын ачыклау.
4. Шигырьләргә анализ:
  - шигырь нәрсә турында?
  - сурәтләү чаралары, әһәмияте;
  - шигырьләрнең уртак якларын билгеләү;
  - балалар язучысы буларак, Шәүкәт Галиев ижатының үзенчәлеген нәрсәдә?

11 нче сыйныф өчен Шәүкәт Галиев ижаты буенча ТЕСТ БИРЕМНӘРЕ.

1. Шәүкәт Галиев кайда туган?

- А) Арча районы Кушлавич авылы.
- Ә) Апас районы Олы Бакырчы.
- Б) Минзәлә районы Югары Тәкермән авылы.

2. Шәүкәт Галиев кайчан туган?

- А) 1906 нчы елның 15 нче февралендә.
- Ә) 1938 нче елның 9 нчы февралендә.
- Б) 1928 нче елның 20 нче ноябрендә.

3. Шәүкәт Галиев кайчан Казанга килә?

- А) 1938 нче елда.
- Ә) 1954 нче елда.
- Б) 1953 нче елда.

4. Шәүкәт Галиев Мәскәүдә нинди курсларда укый?

- А) Политик курсларда.
- Ә) Шигырь язу курсларында.
- Б) Әдәби курсларда.

5. Беренче китабы ничек атала?

А) Яңа көйләр”.

Ә) “Шәвәли”.

Б) “Тажәп хәлләр, мазәк хәлләр”.

6. 1962 нче елда нинди жьентыгы басыла?

А) Уйларым, серләрем”.

Ә) “Камырша”.

Б) “Тамчылар тамар чаклар”.

7. 1972 нче елда нинди бүләк бирелә?

А) Габдулла Тукай исемендәге Дәүләт премиясе.

Ә) Муса Жәлил исемендәге премия.

Б) Татарстан Республикасының халык шагыйре.

8. Г.Х. Андерсен исемендәге Почетлы диплом нинди китап өчен бирелә?

А) “Заяц на зарядке” китабы өчен.

Ә) “Кызык” китабы өчен.

Б) “Тәмле йорт” китабы өчен.

9. Шәүкәт Галиев сүзләренә язылган жыр?

А) “Утыр әле яннарыма”.

Ә) “Ялгыз аккош”.

Б) “Әнкәй”.

10. Бу юллар нинди шигырьдән:

Башкаларның “4”, “5” ле,

Ә ул тагын “2” ле алган.

А) “Онытылган”.

Ә) “Хәзинә”.

Б) “Шәвәли”.

11. Шигырьләренәң төп герое кем?

А) Тимерша.

Ә) Закир.

Б) Шәвәли.

12. Бу юлларны кем әйткән: “Балалар әдәбиятында Тукайдан соң, Бари Рәхмәтләрдән соң туган бушлык бетте”.

А) Роберт Миңнуллин.

Ә) Хәсән Туфан.

Б) Сибгат Хәким.

Хэсэн Туфан:

“Шүкэт балалар эдэбияты төбөгөнэ... чын шагыйрь хэлэндэ килеп керде... һәм нәниләрнең, Тукайча әйткәндә, «фәрештә валчыклары»- нык, ак, пакъ, саф күңелләренә жан азыклары өлөшү эшенә кереште. Аның бу ижатта төп материалы – туган тел, Тукай әйткән матур тел”.

